ምዕራፍ ዘጠኝ

የቁጠባ ባህል

የምዕራፉ ዓላማዎች፣ ***ይህንን ምዕራፍ ተምረህ/ ተምረሽ ስታጠናቅቂ/ ስታጠናቅቅ፤***

- የተለያዩ የቁጠባ ዘዴዎች መኖራቸውን ታውቂያለሽ/ታውቃለህ::
- ራስንና ቤተሰብን በአቅም ልክ የማስተዳደርን አስፈላጊነት ትረዳለሽ/ትረዳለህ::
- በእቅድ በመመራት የቁጠባን ባህል የማዳበርን አስፈላጊነት ትገነዘቢያለሽ/ትገነዘባለህ::

9.1 የቁጠባ ዓይነቶች

- ቁጠባ ለምን ያስፈልጋል?

የተረጋጋና ሠላማዊ አኗኗር በዳበረ የቁጠባ ባህል ላይ ይመሠረታል፡፡ ስለሆነም ሰዎች ምን ጊዜም ቢሆን ስለቁጠባ ጥሩ ግንዛቤ ሊኖራቸው ይገባል:: ቁጠባ ማለት ጊዜን፣ ጉልበትንና እውቀትን ተጠቅሞ ጠንክሮ በመሥራት በተገኘ ገቢ በአግባቡ እየተጠቀሙ ለወደፊት የሚሆን ንብረት በገንዘብ ወይም በዓይነት ማስቀመጥ ማለት ነው::

ስለዚህ ለነገ ቆጥቦ የማስቀመጥ ልምድ፣ ለዛሬ በአግባቡ ጥቅም ላይ ከሚውሉ ወጪዎች ጋር እኩል ትኩረት ሊሰጠውና ጥንቃቄ ሊደረግበት ይገባል:: ከሚገኝ ገቢ ላይ አስፈላጊ ለሆነ ጉዳይ ብቻ አውሎ ለተቀማጭ ማሰብ ስስታምነት የሚመስላቸው ሰዎች አሉ:: ይህ ትክክለኛ ግንዛቤ አይደለም፡፡

በተቃራኒው ደግሞ ስስትና ቁጠባን የሚያመሳስሉ ሰዎች አሉ:: ስስት ማለት ያለን ገንዘብም ሆነ ንብረት አስፈላጊ በሆነ ወቅትም ጥቅም ላይ ላለማዋል መፈለግን ያመለክታል:: ቁጠባ ግን አስፈላጊ ለሆነ ምክንያትና ጉዳይ ልንጠቀምበት እንድንችል ከሚገኝ ገቢ እየቀነሱ ማስቀመጥ፣ ያንንም ምክንያታዊ ባልሆነ ጉዳይ ላይ ላለማ ባከን አቋም መያዝ ማለት ነው። ስስታም ሰው ዛሬ እየተራበ ለማስቀመጥ ይሞክራል:: ስስታም ሰው የራሱን አስቀምጦ የሌሎችን ለመካፈልም ይፈልጋል:: ስለሆነም ስስት በጎ ያል ሆነ የሰዎች ባህርይ ነው። ጥሩ የቁጠባ ባህል ያለው ሰው ግን ራሱን፣ ቤተሰቡንና እንደ ሁኔታው ሌሎች የተቸገሩ ሰዎችን ሳይቀር ሊያስተምር ይችላል፡፡ ለእለት ኑሮ የሚያስፈልጉትን መሠረታዊ ነገሮች ሳያጓድል፣ ሳይቸገርም፣ ብኩን ሳይሆንም ራሱን ችሎ ይኖራል፡፡

ብዙ ሰዎች ስለቁጠባ ሲነገር የሚቆጠበው ገንዘብ ብቻ ይመስላቸዋል:: ይህ አስተሳሰብም ትክክል አይደለም:: የሚቆጠብ ገንዘብ ብቻ ቢሆን ኖሮ ስለቁጠባ ማውራት የሚቻለው ከሀብታሞችና ከነጋዴዎች ጋር ብቻ በሆነ ነበር:: ነገር ግን የቁጠባ ጽንሰ ሐሳብ ከዚህም የሰፋ ነው:: ሦስት የቁጠባ ዓይነቶች አሉ፡፡ እነሱም በዓይነት የሚደረግ ቁጠባ፣ በገንዘብ የሚደረግ ቁጠባና በጊዜ የሚደረግ ቁጠባ የሚባሉት ናቸው፡፡

መልመጃ 1

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. ስስትና ቁጠባ አንድ ናቸው ወይስ አይደሉም? ለምን?
2. ለወደፊት ፍጆታ የሚሆን ንብረት እንዴት መቆጠብ ይቻላል?

9.1.1 በዓይነት የሚደረግ ቁጠባ

- በዓይነት የሚደረግ ቁጠባ ምን ዓይነት ነው?

የመታሰቢያ ሀውልት፤

የወ/ሮ ማንያህልሻል ሶስቱ ልጆቻቸው በጣም ታታሪዎችና ብልሆች ስለሆኑ በአካባቢያቸው ነዋሪዎች ዘንድ ይደነቃሉ፡፡ በምሳሌነትም በዚህ ዓመት ካከናወኗቸው ተግባራት አንዱ

ይጠቀሳል፡፡ ይኸውም ለጥናት የሚሆናቸውን ክፍል በግቢያቸው ውስጥ ባለው ባዶ ቦታ ላይ ያለምንም ገንዘብ ለመስራት ችለዋል፡፡ ለዚህም የተጠቀሙበት ከአራት ዓመታት በፊት በግቢያቸው ውስጥ የተከሏቸውን የባህር ዛፎች በመቁረጥና ግማሹንም በመሸጥ ነው፡፡ ከአራት ዓመት በፊት የባህር ዛፎቹን ችግኞች የተከሉት ይህንን ቤት ለመሥራት አቅደው አልነበረም፡፡ የአባታቸውን መሞት ምክንያት በማድረግ እርሳቸውን ለማስታወስ ለመታሰቢያ ብለው የተከሏቸው ናቸው፡፡ "የከተማ ሕዝብ በመቃብር ላይ የድንጋይ ሃውልት ሲያስገነባ እንሰማለን፡፡ እኛ ለምን ለአባታችን መታሰቢያ ችግኝ አንተክልም" በሚል ሀሳብ ያደረጉት ነበር፡፡ የባህር ዛፍ ችግኞችን እንዲተክሉ የመከሯቸው ደግሞ እናታቸው ናቸው፡፡

መልመጃ 2

ከላይ የቀረበውን ምንባብ መሠረት በማድረግ የሚከተለውን ጥያቄ መልሱ፡፡

?

በአካባቢያችሁ እንደ ወ/ሮ ማንያህልሻል ልጆች ምን ቋሚ ንብረት ልትገነቡ ትችላላችሁ? እንዴት?

በዓይነት የሚደረግ ቁጠባ በገንዘብ ሳይሆን ቋሚ በሆኑ ንብረቶች የሚገለጽ ነው፡፡ ለምሳሌ ውድ እቃዎችን እና የከበሩ ድንጋዮችን ገዝቶ በማስቀመጥ፣ እንስሳትን በማርባትና ቋሚ ተክሎችን በማጽደቅ ይገለጻል፡፡ ቤት መሥራት፣ ለረጅም ዓመታት ምርት የሚሰጡ እንደ ቡና የመሳሰሉትን መትከል በዓይነት የሚደረግ ቁጠባ ምሳሌዎች ናቸው።

በዓይነት የሚደረግን የቁጠባ ዘዴ በማንኛውም የኑሮ ደረጃ ላይ የሚገኙ ሰዎች ሊከተሉት የሚገባ ነው፡፡ ለምሳሌ በገጠር በአንዳንድ ቦታዎች የሚኖሩ ቤተሰቦች ልጆቻቸው ቁጠባንና የንብረት አጠቃቀምን እንዲለማመዱ የሚያደርጉት ከለጋ እድሜያቸው ጀምረው ነው፡፡ የእንስሳት ግልገሎችንና ጫጩቶችን በስጦታ መልክ በመስጠት ልጆቹ እነዚያን እየተንከባከቡና እየጠበቁ የራሳቸውን ንብረት ያቆያሉ፡፡ እንስሳቱ እየተዋለዱ በተበራከቱ፣ ልጆቹም በእድሜ ባደጉ ቁጥር የደስተኛነትና የባለንብረትነት ስሜት እየሰረጸባቸው ይሄዳል፡፡

በዚህ ሁኔታ ከወላጆቻቸው ያገኙትን ቅርስ በመጠበቅ በወጣትነት እድሜ ላይ ሲደርሱ የራሳቸውን የቁጠባ ዘዴ በልጅነታቸው በተማሩት መሠረት ያዳብራሉ፡፡ በከተሞች አካባቢ የሚኖሩ ሰዎች ንብረታቸውን እንዴት በዓይነት እንደሚያስቀምጡ ብንመለከት በርካታ ምሳሌዎችን ለመጥቀስ እንችላለን፡፡ ከነዚህም ውስጥ ቤት መሥራት፣ መኪና መግዛት ጥቂቶቹ ናቸው፡፡

መልመጃ 3

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

?

1. በቀረበው ምንባብ መሠረት በዓይነት የሚደረግ ቁጠባ መሠረቶች ምን ምን ናቸው?
2. በአካባቢያችሁ ከገንዘብ ሌላ ሰዎች ባስፈለጋቸው ጊዜ እንደገቢ ምንጭ የሚጠቀሙባቸው ቁሳቁሶች ወይም ንብረቶች ምን ምን እንደሆኑ ከሰዎች በመጠየቅም ሆነ በራሳችሁ ምልከታ መዝግባችሁ ለመምህራችሁ አቅርቡ::

9.1.2 የገንዘብ ቁጠባ

"ገንዘብ ካለ በሰማይ መንገድ አለ፡፡"

"ወርቅ የተጫነች አህያ በሮች ሁሉ ይከፈቱላታል፡፡"

- ምሳሌያዊ አባባሎቹን በመመርመር ስለገንዘብ የሚያስተላልፉትን መልእክት አስረዱ፡፡

ከማልና ዮሴፍ፤

ዮሴፍና ከማል ለከፍተኛ ትምህርት ከደሴ ከተማ ወደ አዲስ አበባ የመጡት ከሁለት ዓመት በፊት ነበር:: ከማል ቤተሰቦቹ በየወሩ የተወሰነ ገንዘብ ይልኩለታል:: ይህንንም ገንዘብ የሚያውለው የትምህርት መሳሪያዎች ለመግዛት፣ አዲስ አበባ ወደሚገኙ ዘመዶቹ ሲሄድ የመጓጓዣ እና ጥቃቅን የስጦታ እቃዎች ለመግዛ ነው:: ይህም ሆኖ ወላጆቹ የሚልኩለትን ገንዘብ በሙሉ አይጠቀምበትም:: ይልቁንም የባንክ ሂሳብ ከፍቶ እየቆጠበ ያጠራቅማል::

© MoE FDRE Ethiopia
Not to be republished

የዮሴፍ ወላጆች ደግሞ የከማልን ቤተሰቦች ያህል በኢኮኖሚ የጠነከሩ አይደሉም:: ስለሆነም በዓመት አንድ ጊዜ የሚያስፈልጉትን ልብሶችና የትምህርት መሣሪያዎች ከመግዛት በስተቀር በየወሩ የሚልኩለት ገንዘብ የለም:: ዮሴፍ ግን ገንዘብ ሊያስፈልገው የሚችልበት ሁኔታ እንዳለ አውቋል:: ስለሆነም አንድ ጥሩ ሀሳብ አፈለቀ::

የትምህርት ሰዓቱን ሳይነካ የራሱ የገቢ ምንጭ ለመፍጠር ሲያስብ አንዳንድ ሥራዎችን አገኘ:: ተማሪዎችን ማስጠናት፣ ለጋዜጦችና ለመጽሄቶች ለወጣቶች ማስተማሪያ የሚሆኑ ጽሁፎችን መጻፍና መስጠት የፈጠራቸው የገቢ ምንጮቹ ናቸው:: ይሁን እንጂ እነዚህን ሥራዎች የሚሠራው የትምህርት ጫና በሌለበትና ሰፋ ያለ ጊዜ በሚያገኝበት በመሆኑ ቋሚ የሆነ ወርሃዊ ወይም ሳምንታዊ ገቢ የለውም:: አንድ ጊዜ ሠርቶ ያገኘውን ገቢ በመቆጠብ ገንዘብ ለማግኘት በማይንቀሳቀስበት ጊዜ ሁሉ አብቃቅቶ ይጠቀምበታል::

በዚህም የተነሳ ዮሴፍም እንደከማል ሁሉ በየጊዜው ለሚያጋጥሙት ሁኔታዎች የሚያወጣው የራሱ ገንዘብ ሊኖረው ችሏል:: ዮሴፍና ከማል በዓመቱ መጨረሻ ትምህርታቸውን ጨርሰው ወደ ቤተሰቦቻቸው ተመልሰው ለመሄድ ምንም ዓይነት የገንዘብ ድጋፍ አይፈልጉም:: ምክንያቱም ሁለቱም ከገቢዎቻቸው የተወሰነ ገንዘብ አጠራቅመዋል::

በአሁኑ ጊዜ አገልግሎትና ሸቀጥ ማግኘት የሚቻለው በገንዘብ አማካኝነት ነው:: ገንዘብ በእለት ከእለት ኑሮ ውስጥ ከፍተኛ ጠቀሜታ አለው:: ለዚህ ጠቀሜታ የሚውለው ገንዘብ በልዩ ልዩ ዘዴዎች ይገኛል:: ጠንክሮ በመሥራት፣ በስጦታ፣ በብድርና በጡረታ አበል ክፍያ የሚሉት ለአብነት የሚጠቀሱ የገንዘብ ምንጮች ናቸው:: ይሁን እንጂ በእነዚህ ዘዴዎች የሚገኝን ገንዘብ በእቅድና በቁጠባ መጠቀም አስፈላጊ ነው:: ለእለታዊ ኑሮ የሚያስፈልጉ መሠረታዊ ነገሮች በርካታ ስለሆኑ የሚገኝን ገቢ አብቃቅቶ በመጠቀም ለተቀማጭም ማሰብ ተገቢ ይሆናል::

ገንዘብን ለመቆጠብ የገንዘብ አጠቃቀምን ማወቅ ብቻ አይበቃም:: ተቀማጭ ገንዘብ ተለይቶ የሚቀመጥበት ሥፍራም አስተማማኝ መሆን ይኖርበታል:: ምክንያቱም አስተማማኝ ያልሆነ ቦታ የተቀመጠ ገንዘብ ሊሰረቅ፣ ሊበላሽ፣ ያለእቅድ በድንገት ሊባክን ይችላል:: ከእነዚህ አስተማማኝ ማስቀመጫ ሥፍራዎች አንዱ የባንክ ቤት ነው::

የባንክ ቤት ጠቀሜታ ገንዘብን በማስቀመጥ ረገድ ያለው አስተማማኝነት ብቻ አይደለም:: ከዚህም በተጨማሪ ገንዘብን በምስጢር ማስቀመጥ ያስችላል:: ባለገንዘቡ ካልቀረበ በስተቀር የተቀመጠን ገንዘብ ሌላ ሰው ሊወስድ ወይም ሊያውቅ አይችልም::

ገንዘብ አስቀማጮች በፈለጉት ጊዜ የሚያስቀምጡበት፣ ባስፈለጋቸው ጊዜ ደግሞ ለሚያስፈልጋቸው ጉዳይ አውጥቶ መጠቀም መቻላቸው ሌላው ጠቀሜታው ነው::

መልመጃ 4

?

ከላይ የቀረበውን ምንባብ መሠረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

1. ዮሴፍና ከማል በትምህርት ላይ ሳሉ ገንዘብ ያስፈለጋቸው ለምንድን ነው?
2. ዮሴፍ ገንዘብ ለማግኘት ሲል የሚሠራቸው ሥራዎች በትምህርቱ ላይ ችግር አይፈጥሩበትም? ለምን?

አዳነች፤

አዳነች በአዲስ አበባ ከተማ በቦሌ ክፍለ ከተማ የምትኖር የ20 ዓመት ወጣት ናት፡፡ ከሁለት ዓመት በፊት የራሷ የሆነ የገንዘብ ምንጭ አልነበራትም፡፡ ታላቅ እህቷና ወንድሟ አንድ የሙያ ሥልጠና እንድትከታተል ለስድስት ወራት ወጪዋን በመሸፈን ረድተዋታል፡፡

በዚህ መካከል ሬዲዮና ቴሌቪዥን ስትከታተል ሠርተው ራሳቸውን መቻል ለሚፈልጉ ወጣቶች አዲስ የገንዘብ ቁጠባና ብድር ተቋም ብድር እንደሚሰጥ ሰማች፡፡ ከዚህ በመነሳት አንድ እቅድ አወጣች፡፡ ይህም እቅድ ብድር ወስዳ ለመሥራትና የራሷን ገቢ ለመፍጠር ነው፡፡

ሥዕል 9.1 ሠርቶ እራስን መቻል

ከዚያም ወደ ተቋሙ በመሄድ የገንዘብ ብድሩን ተቀበለች፡፡ ሠርታ በተወሰነ ጊዜ የወሰደችውን ብድር ለመመለስም ቃል ገብታ ፈረመች፡፡ በወሰደችው ገንዘብ ዘመናዊ የወንዶች ጸጉር ማስተካከያ ቤት ከፈተች፡፡ አንድ ረዳት ባለሙያ በመቅጠር፣ ቤት ተከራይታ ሥራዋን ጀመረች፡፡ የምታገኘው ገቢም ጸጉር ለማስተካከል የሚያስፈልጉ ቁሳቁሶችን ለመግዛት፣ ለሥራ ባልደረባዋ ደመወዝ ለመክፈል፣ የተበደረችውን ብድር በየጊዜው ለመክፈል፣ ለራሷ የሚያስፈልጓትን ወጪዎች ለማሟላት እና ለተቀማጭ በማለት መደበች፡፡

ከአንድ ዓመት በኋላ የብድር እዳዋን ከፍላ ለመጨረስ አቅዳ በመስራት ላይ ነች፡፡ በየእለቱ የምታገኘውን ገንዘብ እያጠራቀመች በየሳምንቱ ወደ ባንክ ቤት በመሄድ ታስቀምጣለች፡፡

የቡድን ሥራ፣

1. "ሥራ የገንዘብ መሠረት ነው" በሚልና "ገንዘብ የሥራ መሠረት ነው" በሚሉ ሁለት ርእሶች ላይ በቡድን ተከፋፍላችሁ ክርክር አካሂዱ፡፡ ለዚህም መነሻችሁ ከላይ የቀረቡትን ሁለት ታሪኮች ይሆናሉ፡፡
2. በአካባቢያችሁ ወደሚገኝ የቁጠባ ተቋም በመሄድ ይህ ተቋም ለተገልጋዮቹ ምን ምን ዓይነት አገልግሎቶችን ወይም ጠቀሜታዎችን እንደሚሰጥ ጠይቃችሁ ያገኛችሁትን መረጃ በጽሁፍ ለመምህራችሁ አቅርቡ፡፡

9.1.3 የጊዜ ቁጠባ

ሀ/ "ካልተሳፈሩበት ቶሎ ተሽቀዳድሞ ጊዜ ታክሲ አይደለም አይጠብቅም ቆሞ"

ለ/ "ያበሻ ቀጠሮ"

- በተራ ፊደል «ሀ» እና «ለ» በቀረቡት አገላለጾች ላይ በመመሥረት ስለ ጊዜ ያላችሁን አስተያየት ስጡ፡፡

በሰዎች የእለት ከዕለት ሕይወት ውስጥ ጊዜ ትልቅ ሚና አለው፡፡ የጊዜን አጠቃቀም የማያውቅና ያልተረዳ ሰው አስቀድሞ እጁን ለድህነት ሰጥቷል ማለት ይቻላል፡፡ የወደፊት ሕይወቱም አንዳችም ተስፋ ሰጪ ራዕይ አይኖረውም፡፡ ለአብነት ያህልም ትምህርት ቤት አርፍዳችሁ በመድረሳችሁ ምክንያት ፈተና ቢያመልጣችሁ፣ በዚህም የተነሳ በትምህርታችሁ ልትወድቁና ትምህርታችሁን ልታቋርጡ ትችላላችሁ። ትምህርት በማቋረጣችሁም በወደፊት

ሕይወታችሁ ላይ አሉታዊ ተፅዕኖ ሊኖረው ይችላል፡፡

የጊዜ ቁጠባ በትንሽ ሰዓት ብዙ ሥራን ማከናወን ወይም ደግሞ አንድን ስራ በሚፈጀው ትክክለኛ ጊዜ መሥራት ማለት ብቻ አይደለም፡፡ አንድን ሥራ በተገቢው ወቅት ማከናወንም ውጤታማ የሆነ የጊዜ አጠቃቀም ነው፡፡ ለምሳሌ የተማሪዎች የትምህርት ቤት ምዝገባ የታወቀ መደበኛ ጊዜ አለው፡፡ አንድ ተማሪ የምዝገባ ጊዜ ካለፈ በኋላ ልመዝገብ ብሎ ቢመጣ ወይም ብላ ብትመጣ ጥያቄው ወቅቱን ያልጠበቀ ስለሆነ ለመመዝገብ አይችሉም፡፡ የእርሻ ወቅት፣ የሰብል መሰብሰቢያ ወቅት፣ ወዘተ...በተፈጥሮ የጊዜ ሂደት ላይ የተመሠረቱ ናቸው፡፡ በበጋ ዝናብ ስለማይኖር ዘርን መዝራት አይቻልም፡፡

እንደዚሁም በክረምት የጥራጥሬ ሰብልን ማጨድ አይታሰብም፡፡ ስለሆነም ጊዜን ለመቆጠብ አንድ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ የሚሠራን ስራ በተያዘለት የጊዜ ገደብና በጥራት መሥራት ያስፈልጋል፡፡ በጥራት ያልተሠራ ሥራ እንደገና መሥራትን ሊያስከትል ስለሚችል ጊዜ ያለአግባብ ባከነ ማለት ነው፡፡

መልመጃ 5

በሚከተለው ጥያቄ ላይ ተወያዩ፡፡

? የአንድ ሥራ በወቅቱ አለመሠራት ምን ጉዳት ያስከትላል? በምሳሌ አሳዩ፡፡

የጊዜ ሰሌዳ አጠቃቀም ለጊዜ ቁጠባም ሆነ ሥራውን በተገቢው ጊዜ ለማከናወን እጅግ ጠቃሚ ነው፡፡ ማንኛውም ሰው የእለትና የረጅም ጊዜ ሥራውን ለማከናወን የራሱ የሆነ የጊዜ ሰሌዳ ሊኖረው ይገባል፡፡ የጊዜ ሰሌዳ እንደአካባቢውና እንደሥራው ዓይነት ይለያያል፡፡ ለምሳሌ በገጠር አካባቢ ያሉ ተማሪዎች በትርፍ ጊዜያቸው ከብት ሊጠብቁ፣ ከወላጆቻቸው ጋር ወደ እርሻ ቦታ ሊሄዱ፣ የጓሮ አትክልት ሊኮተኩቱ፣ በመስኖ በመጠቀም እርሻቸውን ሊያጠጡ ወይም ዋና ሊዋኙ ይችላሉ፡፡ ስለሆነም የራሳቸው የጊዜ ሰሌዳ ሊኖራቸው ይገባል፡፡

የቡድን ሥራ፣

የ8ኛ ክፍል ተማሪዎች የዓመቱን ብሔራዊ ፈተና በሚገባ እንዲያልፉ መምህራቸው ስለአጠናንና ስለጊዜ አጠቃቀም በቂ ግንዛቤ ሰጧቸው፡፡ እያንዳንዱ ተማሪም የአንድ ወር የጊዜ አጠቃቀም ሰሌዳ እንዲያቀርቡ አዘዙ፡፡ ከቀረቡት መካከል የሚከተሉትን ወስዳችሁ ከሠንጠረዡ ቀጥሎ ያሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

የሚፈጸሙ ተግባራት	የመደቡት ጊዜ	
	ተማሪ «ሀ»	ተማሪ «ለ»
ለጥናት	1:00-2:00 ሰዓት ያህል	2:00-3:00 ሰዓት ያህል
ለትምህርት ቤት ቆይታ	ከ6:00-7:00 ሰዓት ያህል	ከ6:00-7:00 ሰዓት ያህል
ለመኝታ	10:00	8:00
ለጨዋታ/ ለእረፍት	3:00	-
ለቤት ውስጥ ሥራ (ቤተሰብን ለማገዝ)	1:00	3:00
መጻህፍት ለማንበብ	1:00	2:00
ጋዜጣ፣ ሬዲዮና ቴሌቪዥን ለመከታተል	1:00	2:00

ቀጥሎ ያሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

ሀ. በሠንጠረዡ ከተመለከቱት የሁለቱ ተማሪዎች የጊዜ ሰሌዳዎች የትኛው የተሻለ ነው? ለምን?

ለ. የትኛው ተማሪ የበለጠ ጊዜ ለጥናት ያውላል?

ሐ. የትኛው ተማሪ ከትምህርት ቤት ውጪ ሥራ ይበዛበታል?

መ. በተመለከታችሁት ሞዴል መሠረት የራሳችሁን የጊዜ ሰሌዳ በማዘጋጀት ለክፍል ውይይት አቅርቡ፡፡

9.2 የቁጠባ ባህል

"በበጋ ጸሀይ ፈራ በክረምት ዝናብ ፈራ ልጁ እንጀራ ቢለው በጅብ አስፈራራ።"

- ከዚህ ባህላዊ ግጥም ምን ተገነዘባችሁ?

በቁም ሳይኖር ስመቃብር፤

ሰውየው እናቱ ሲሞቱ የመቃብር ሥርዓት ማስ ፈጸሚያ ገንዘብ ያጣል:: በሕይወት ሳሉም ቢሆን የሁለቱም ኑሮ ከእጅ ወደ አፍ ነበር:: በዚህ ጊዜ "የመንደሩ ሰዎች እንዳደረጉ ያድ ርጉ፣ አስከሬን አጠገባቸው ተቀምጦ ዝም ብለው አይመለከቱም" ብሎ ይሰወራል:: ከሁ ለት ቀናት በኋላ ተመልሶ ቢጠይቅ የእናቱ አስከሬን እርሱን እየጠበቀ መሆኑን ይነግሩ ታል:: በዚህ ጊዜ ኃላፊነቱ ከእርሱ ላይ እንዳ ልወረደ ይረዳል።

ተመልሶ ወደቤቱ ይገባና ገንዘብ ካላቸው ሰዎች በአራጣ ይበደርና ቀብሩን ያስፈጽማል:: በሕይወት ሳሉ ለብሰውት የማያውቁትን አዲስ ኩታ ለቀብራቸው ሥርዓት ይገዛና አስከሬና ቸው ይለብሳል:: በዚህ ጊዜ ሲያለቅስ ከዚህ የሚከተለውን ሙሾ አወረደ::

ለብሳ የማታውቀውን ጃኖ ኩታ ለብሳ፣
ተመለሽስ ቢሏት በየት ተመልሳ።
ፍሰሽ እናቴ ፍሰሽ፣
እኔን በእዳ ለውሰሽ።

(ምንጭ፣ አዲስ አድማስ ጋዜጣ፣ 1992)

መልመጃ 6

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

1. እናቱ የሞቱበት ሰውዬ ችግሩን እቤቱ አስቀምጦ መሰወሩ፣ ከዚያም የፈሪው ችግር ሲሎች ጣልቃ ገብተው መፍትሄ አስ መፈለጋቸው ምንን ያመለክታል?
2. በአራጣ የተበደረውን ገንዘብ ለመክፈል በሚያደርገው ጥረት የራሱን የወደፊት ሕይወት በአግባቡ ለመኖር ይችላል ትላላችሁ? ለምን?

የአብዛኛው የኢትዮጵያ ሕዝቦች ኑሮ የተመሠ ረተው በቤተሰብ እርስ በርስ መደጋገፍ ላይ ነው:: ዜጎቻችን እንደአውሮፓውያን በእርጅና ዘመናቸው የሚደጎሙበት ማህበራዊ ዋስትና የላቸውም:: አረጋውያን ቋሚ ቅርስ ወይም ተቀ ማጭ ገንዘብ ስለሌላቸው የሚጦሩበትና የል ጆቻቸውን ድጋፍ የሚሹበት ሁኔታ ብዙ ነው:: ስለዚህ በድህነት የሚኖሩ ሰዎች እድሜያቸው ሲገፋ የልጆቻቸው ጥገኛ ይሆናሉ:: ችግሩን የበ ለጠ የከፋ የሚያደርገው ደግሞ በሀዘንና በደ ስታ ጊዜ የሚከናወኑ ባህላዊ ሥርዓቶች ብዙ ወጪን የሚጠይቁ መሆናቸው ነው:: ባህላዊ ሥርዓቶችን ለማክበርም ሆነ ችግርን ለመቋቋም የቁጠባ ዘዴን ማዳበር አስፈላጊ ነው:: ይህም ሲባል የተቆጠበን ገንዘብ ወይም ንብረት በአ ንድ አጋጣሚ ብቻ ማውደም ተገቢ እንዳልሆነ መታወቅ አለበት::

የቡድን ሥራ፣

በአካባቢያችሁ የተለመደውን የሀዘንና የቀብር ሥነ ሥርዓት ጠይቆ በመረዳት

ሀ) ለሥርዓቱ የሚያስፈልጉ ክንውኖችን
ለ) ለእነዚህ ክንውኖች የሚያስፈልጉ ዝግጅ ቶችንና ወጪዎችን በዝርዝር አሳዩ:: በዝ ርዝሩ የተመለከቱት ነጥቦች ምን ያህል ከቁጠባ ጋር እንደሚቃረኑ ወይም እንደሚ ጣጣሙ አመልክቱ::

የምጣኔ ሀብት ምሁራን እንደሚሉት ሰዎች የሚቆጥቡት በሚከተሉት ሁለት መሠረታዊ ምክንያቶች ነው:: እነዚህም

ሀ. ለሚጠበቁና ለማይጠበቁ አጋጣሚዎች ወይም ችግሮች ለማዋል:: የሚጠበቁ ችግሮች የሰ ዎችን ማሕበራዊ ኑሮ መሠረትያደረጉ ሁኔ ታዎችን ተመርኩዘው የሚከሰቱት ናቸው:: ሰዎች በየእለቱ ምግብና መጠለያ ያስፈል ጋቸዋል::

ልደት፣ የመስቀል በዓል፣ ፋሲካ፣ የአረፋና መው ሊድ በዓላት ወጪዎች ያስወጣሉ:: የትምህ ርት ቤት መመዝገቢያ፣ የቤት ኪራይ የመሳሰሉ ትም በወጪ መዝገብ የሚገቡ ናቸው:: ሰዎች አስቀድመው ለእነዚህ የበዓላት የሚያወጡትን ወጪ ስለሚያዘጋጁ የሚጠበቁ ወጪዎች ናቸው:: ሳይጠበቁ የሚያጋጥሙ ወጪዎች የሚ ባሉት ደግሞ አደጋ፣ ህመም፣ ሞት እና የመሳ ሰሉት ናቸው::

ለ. ቋሚ ንብረት ለማፍራት፡፡ ሰዎች በተረጋጋ ኑሮ ውስጥ ካሉ ለረጅም ጊዜ የሚገለገሉባቸውንና ከዚያም ከራሳቸው አልፈው ለቀጣይ ትውልድ የሚሸጋገሩ ንብረቶችን ያፈራሉ:: ቤት መሥራት፣ ቡና እና እንሰት መትከል፣ ደን ማልማት፣ የቤት እንስሳት ማርባት፣ ድርጅት መክፈት... መኪና መግዛት እንደምሳሌ የሚጠቀሱ ናቸው::

መልመጃ 7

? ***በሚከተለው ዝርዝር ውስጥ የተመለከቱት ጉዳዮች የሚጠበቁ ወይም የማይጠበቁ ወጪዎች መሆናቸውን በምክንያት እያስደገፋችሁ አመልክቱ::***

9.3 በእቅድ መመራት፤

አጋጣሚ	የሚጠበቁ	የማይጠበቁ	ሁለቱም
ሠርግ			
ሞት			
አርባ/ተዝካር			
ማህበር			
እንግዳ			
የታሪካዊና ባህላዊ ቦታዎች ጉብኝት			
ልደት			
ሕክምና			
መዝናኛ			
እርዳታ (ለሰዎች የሚሰጥ)			
የተለያዩ ሱሶች			

- ስለእቅድ ምንነትና አፈጻጸም የምታውቁትን ለክፍል ጓደኞቻችሁ ግለጹ::

እቅድ አንድን ሥራ ለመሥራት፣ ወይም ውጤት ለማግኘት የምንጠቀምበት የአሠራር ሥልት መንደፍ ማለት ነው:: ያንን ያሠራር ሥልት በምንነድፍበት ጊዜ ለተግባራዊነቱ የሚጠቅሙን ሥልቶች ደግሞ ያስፈልጉናል:: ለእቅድ መሳካት እንግዲህ ሦስት ሁኔታዎች መሟላት አለባቸው::

እነዚህም ልናሳካ የምንፈልገው ተግባር፣ ያንን ውጤት ለማግኘት የሚረዱን ስልቶችና ለሥራ የሚያስፈልጉን መሣሪያዎች ናቸው:: ለምሳሌ የአንድ ሰው እቅድ ከሁለት ዓመት በኋላ መኪና መግዛት ነው እንበል። መኪና ለመግዛት የሚያስፈልጉ ሁኔታዎች ደግሞ ገንዘብ እና የመኪና መንዳት ችሎታን ማጎልበት ይሆናል:: ገንዘብ ለማግኘት ማጠራቀም ይገባል:: መኪና ለመንዳት አስቀድሞ የመንጃ ፈቃድ መያዝን ግድ ይላል:: ቀጥሎ የቀረበውን ምሳሌ በተጨማሪ እንመልከት::

ከላይ የቀረበውን እቅድ ለማስፈጸም የሚረዱ ሥልቶች ያስፈልጋሉ:: ለምሳሌ ገንዘብን በሚመለከት እቁብ መጣል፣ አለበለዚያም ከመጀመሪያው ዓመት ከሚገኝ ገቢ ላይ እየቆጠቡ በማስቀመጥ የስነልቡናዊ ዝግጅት ማድረግ::

እቅድ፣ በሚቀጥሉት ሶስት ዓመታት ዲፕሎማ የሚያስገኝ ትምህርት መማር፣ የሚያስፈልጉ ሁኔታዎች፣

- ለትምህርት የሚከፈል፣ ለመጓጓዣና ለትምህርት መሳሪያዎች መግዣ የሚውል ገንዘብ ማዘጋጀት::
- ጊዜ መመደብ:: ሠራተኛ ከሆኑ እየሠሩ ለመማር ራስን ማዘጋጀት::
- ለጥናት የሚሆን ጊዜ መመደብ::

ጊዜን በሚመለከት ትምህርት ቤት ለመሄድ በሚያስችለው ጊዜ የተለመዱ ሌሎች ተግባራት ካሉ እነርሱን መተው ይገባል:: ለምሳሌ አንዳንድ ሰዎች ከሥራ ሰዓት በኋላ በቡድን ሆነው በመዝናኛ ቦታዎች ጊዜያቸውን ማሳለፍ ያዘወትራሉ:: የእነዚህ ቡድኖች አባል የሆነ ሰው ጊዜውን ለትምህርት ማዋል ከፈለገ መዝናናቱን ሊተው ይገባል::

ጊዜያቸውን በቤት ውስጥ የሚያሳልፉ ሰዎችም የቤት ውስጥ ተግባሮቻቸውን የሚፈጽሙበት ሌላ ጊዜ በመመደብ ማስተካከል ይኖርባቸዋል፡፡ ለጥናት የሚውል ሰዓት በቀን ከሌላቸው ደግሞ ከሌሊት እንቅልፋቸው ሰዓት በመቀነስ ሊጠቀሙ ግድ ይላቸዋል፡፡

መልመጃ 8

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

1. እቅድን ተግባራዊ ለማድረግ የሚቻለው በምን ዓይነት ዘዴ ነው?
2. ቀጥሉ ከቀረቡት ሁለት ጥያቄዎች አንዱን ብቻ በመምረጥ መልሱ፡፡
   ሀ. አንድ ሰው የመኖሪያ ቤት ለመሥራት ቢፈልግ አስቀድሞ ምን ምን ተግባሮችን መፈጸም ይኖርበታል?
   ለ. ከአንድ ዓመት በኋላ ምን መሆን ትፈልጋላችሁ? ይህንን እቅዳችሁን ለማሟላት የሚያስፈልጓችሁን ነገሮች፣ እነዚህንም አስፈላጊ ግብአቶች ልታገኙ የምትችሉባቸውን መንገዶች ግለጹ፡፡

9.3.1 በአቅም ልክ አለመመራት የሚያስከትሳቸው ችግሮች

- አቅምን በማወቅና አቅምን ባለማወቅ መካከል ያሉትን ልዩነቶች ምሳሌ በመስጠት ግለጹ፡፡

አቅምን አለማወቅ፤

በአንድ መንደር ውስጥ የሚኖሩት አቶ ግርማ ሁለት ዓይነት የገቢ ምንጮች ነበሯቸው፡፡ ወፍጮ ቤትና የጡረታ አበል፡፡ ሰውየው በመንደሩ የሚታወቁት በዓመት ውስጥ የተለያዩ ድግሶችን ደግሰ ሰዎችን በማብላት ነው፡፡ ለምሳሌ የልጃቸውን ልደት ሲደግሱ ጎረቤቶቻቸው በቀላል ወጪ የሚያደርጉትን ድግስ እሳቸው ግን አንድ ሙክት አርደው፣ ጠላ አስጠምቀው፣ ዳቦ አስደፍተው፣ መንገደኛውን ሳይቀር ያበላሉ፡፡ የመደገሻ ገንዘብ አስቀድመው ያዘጋጃሉ፡፡

በሰፈሩ የተለያዩ የእቁብ ማህበራት አሉ፡፡ እርሳቸው የሁለት እቁብ አባልም ናቸው፡፡ ሰሞኑን የወፍጯቸው ሞተር ተበላሽቶ ሥራ አቁሟል፡፡ ለመንደሩ የመንገድ ሥራ መዋጮም ተጠይቀዋል፡፡ እርሳቸው ግን ለዚያ ቅድሚያ የሚሰጡ አይመስሉም፡፡ እርሳቸው ዘንድ ተቀምጣ የኮሌጅ ትምርቷን ስትማር የነበረችው የእህታቸው ልጅ ሰኔ ወር መጨረሻ ላይ ትመረቃለች፡፡ የምረቃ ድግስ እንደሚደገስላት ተስፋ አላት፡፡

ገጠር ከሚኖሩት ወላጆቿ ምንም ገንዘብ እንደማታገኝ ታውቃለች፡፡ አቶ ግርማ ግን ለእህታቸው ልጅ ምረቃ የተሰማቸውን ደስታ ለመግለጽ የእቁብ ገንዘብ ስለማይበቃቸው ከሰፈሩ አራጣ አበዳሪ ለመበደር ደጅ መጥናት ጀምረዋል፡፡ ለድግሱ ያወጡትን ገንዘብ ወደፊት ሥራ ስትጀምር እንደምትከፍላቸው ነግረዋት እርሷም የጊዜው ደስታዋ እንዳይቀርባት ተስማምታለች፡፡ ያላስቀመጡትን ገንዘብ በማለም ከፍተኛና ብዙ ወጪ የሚጠይቁ በጊዜያዊ ደስታና ፈንጠዝያ ላይ ያተኮሩ ዝግጅቶችን ለማዘጋጀት ላይና ታች እይተሯሯጡ ይገኛሉ፡፡

መልመጃ 9

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መለሱ፡፡

1. አቶ ግርማ የሚከተሉት የቁጠባ ዘዴ አለ? ካለ ይህን ዘዴያቸውን በአግባቡ ተጠቅመውበታል ወይስ አልተጠቀሙ በትም? እንዴት?
2. የአቶ ግርማ በአቅም ልክ ለመኖር አለመዘጋጀት የሚያስከትላቸውን ችግሮች ዘርዝሩ፡፡

ብልህ ሰዎች የጭልፊቶችን ዓይነት ኑሮ መምራት ይችሉበታል፡፡ ጭልፊቶች መላ ክረምትን የሚያሳልፉት በጎጆዎቻቸው ውስጥ ነው፡፡ በወቅቱ የሚመገቡትም በበጋ ወራት ከእለት ምግባቸው በላይ እያደኑ ያስቀመጡትን ምግብ ነው፡፡

ብዙ ሰዎች ሀብትና ንብረት ባላቸው ጊዜ ለችግር ጊዜ የሚሆናቸውን ነዋይ ያላግባብ ያጠፉና የወጣትነት ዘመናቸው አልፎ አረጋውያን ሲሆኑ ይቸገራሉ፡፡ ይህ በእቅድ አለመመራት ከሚያስከ

ትላቸው ሁኔታዎች ዋነኛው ነው:: በሌላ በኩል ደግሞ በእቅድ እየተመሩ ጥሩ የቁጠባ ባህል ማዳበር የሚሰጣቸው ጠቀሜታዎች ወይም የሚያስገኛቸው ውጤቶች አሉ::

የቁጠባ ውጤቶች ማለት አንድ ሰው ከሚያገኘው ገቢ ላይ እየቆጠበ በማስቀመጥ ከአጭርና ከረጅም የጊዜ ሂደቶች በኋላ የሚያገኛቸውን ጠቀሜታዎች ለማመልከት ነው:: ሁለት ዓይነት የቁጠባ ውጤቶች አሉ፤

በአጭር ጊዜ የሚታይ የቁጠባ ውጤት፣ በሰዎች እለታዊ ኑሮ ውስጥ የሚከሰትን ለውጥ ይመለከታል:: ለምሳሌ መሠረታዊ ፍላጎቶቻቸው ተጓድለውባቸው የነበሩ ሰዎች በልዩ ልዩ የሥራ ጥረት ተጨማሪ ነገሮችን ሊገዙ ሲችሉ ማለት ነው:: ቀያሬ ልብስ ያልነበራቸው እነዚህን ሲያሟሉ፣ በድህነት ሳቢያ ትምህርታቸውን ማሻሻል ያልቻሉ ሰዎች በቆጠቡት ገንዘብ መማር ሲችሉ፣ በቁጠባ ሥልት በአጭር ጊዜ ተጠቃሚ ሆኑ ለማለት ይቻላል::

በአጠቃላይ በአጭር ጊዜ የሚታይ የቁጠባ ውጤት ለመኖር አስፈላጊ የሆኑ መሰረታዊ ነገሮችን ማሟላት ማለትም መራብንና መታረዝን ማስወገድ ነው::

በረጅም ጊዜ የሚታይ የቁጠባ ውጤት፣ ይህኛው የቁጠባ አይነት ውጤቱ የሚታየው ከረጅም ጊዜ በኋላ ነው:: ይህ ደግሞ ሰዎች መሠረታዊ ፍላጎቶቻቸውን ከማሟላት አልፈው ቋሚ ንብረት ማፍራት መቻላቸውን ያመለክታል:: ቤት ያልነበራቸው ቀስ በቀስ ቆጥበው ቤት መሥራት ሲችሉ፣ አንድ በሬና አንድ ላም ብቻ የነበራቸው የብዙ ከብቶች ባለቤት ሲሆኑ የቁጠባን መሠረታዊ አስፈላጊነት መረዳታቸውን ያመለክታል::

ልጆችን በአግባቡ ማሳደግም የቁጠባ ሌላው ገጽታ በመሆኑ የወደፊት ሀብትን በታዳጊዎች አእምሮ ውስጥ እንደማከማቸት ይቆጠራል:: የተማሩና ጥሩ ደረጃ ላይ የደረሱ ልጆች ራሳቸውን ከመቻል አልፈው ቤተሰቦቻቸውንና ሀገራቸውን ይጠቅማሉ::

መልመጃ 10

በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተከራከሩ::

1. ከተማረ የሰው ኃይልና ከተፈጥሮ ሃብት የትኛው የበለጠ ለሀገር እድገት ይጠቅማል? የሚለውን በክርክር መልክ ተዘጋጅታችሁ ተነጋገሩበት::
2. በክርክሩ ላይ በመመርኮዝ ልጆቻቸውን ከሚያስተምሩና ከማያስተምሩ ወላጆች የትኞቹ ድህነትን በመዋጋት ሂደት አስተዋጽኦ እንደሚያደርጉ አስተያየት ስጡበት::

9.3.2 በእቅድ አለመመራት የሚያስከትላቸው ችግሮች

- እቅድ ማለት ምን ማለት ነው? የእቅድ ማስፈጸሚያ ስልቶችስ ምንድን ናቸው?

የቆጠቡ ተጠቀሙ ያልቆጠቡ ተስቀሙ፤

በአንድ አካባቢ የሚኖሩ ሁለት ጎረቤታሞች አሉ:: ሁለቱም የአንድ ፋብሪካ ሠራተኞች ናቸው:: አንደኛው አቶ ዘለለው ስድስት ልጆች አሏቸው:: አቶ ዘለለው ደስተኛ ኑሮ አይኖሩም:: ሰካራም በመሆናቸው በቤተሰባቸው ውስጥ ሠላም የለም:: ወደ መዝናኛ ክበብ እየገቡ ከረንቡላ የሚባል ጨዋታ በገንዘብ ይጫወታሉ::

ብዙ ጊዜ ገንዘባቸውን በዚህ ምክንያት ያባክናሉ:: እንዲያውም በአራጣ ብድር እዳ ምክንያት የቤተሰባቸው መገልገያ የነበረች ብስክሌት ሳትቀር በእዳ ተይዛለች:: ስለዚህ ልጆቻቸውን እንኳዋን ለማስተማር በአግባቡ ለመመገብ ያልቻሉ ሰው ናቸው:: ባለቤታቸው በተደራረበ ወሊድ ምክንያት አቅመ ደካማ ሆነዋል::

ሁለተኛው አቶ ከፍያለው ይባላሉ:: ባለቤታቸው የማታ ትምህርት ይከታተላሉ:: አራት ልጆች አሏቸው:: የመሥሪያ ቤታቸው የቁጠባ ሕብረት ስራ ማሕበር አባል በመሆን በወር የደመወዛቸውን ሶስት በመቶ ይቆጥባሉ:: ይህ ማሕበራቸው በዓመቱ መጀመሪያ ላይ ለልጆቻቸው የትምህርት ቤት ወጪ ስለሚሸፍንላቸውና እርሳቸውም በሚያደርጉት ጥረት ሁሉም ልጆቻቸው ይማራሉ::

መልመጃ 11

ከላይ በቀረበው ምንባብ መሠረት የሚከተለውን ጥያቄ መልሱ፡፡

በአቶ ከፍያለውና በአቶ ዘለለው መካከል ያለው ልዩነት ምንድን ነው? ከሁለቱ ጎረቤታሞች መካከል ቆጣቢ ማነው?

በዕቅድ አለመመራት በግላዊም ሆነ በማኅበራዊ ኑሮ ውስጥ ጉዳት ያመጣል፡፡ ዕቅድ ገንዘብን፣ ጊዜንና ጉልበትን በአስፈላጊ ሁኔታዎችና አግባብነት ባላቸው ተግባራት ላይ ለማዋል ተጠንቅቆ መጓዝ ነው፡፡ ይህን አለማድረግ ሥራን በአግባቡ እንዳይሠራ፣ ጠቀሜታ በሌላቸው ጉዳዮች ላይ ገንዘብ እንዲባክን ያደርጋል፡፡ በመሆኑም በግል ኑሮ መሻሻል ላይና በቤተሰብ ውስጥ ሠላምና መረጋጋት እንዳይኖር ያደርጋል፡፡

© MoE, FDR Ethiopia
Not to be republished

የምዕራፉ ማጠቃለያ

ሰዎች ዛሬ ላይ ሆነው ስለነገ ማቀድ የሚችሉ ብቸኛ ፍጡሮች ናቸው፡፡ የሚያገኙትን ገቢ ለኑሯቸው ለሚያስፈልጓቸው ጉዳዮች ብቻ በማዋል ለወደፊት እቅዳቸው ማስፈጸሚያ መቆጠብ ይኖርባቸዋል፡፡ ሦስት የቁጠባ ዓይነቶች አሉ፡፡ አንዱ በዓይነት የሚደረግ ነው፡፡ ሁለተኛው በገንዘብ የሚደረገው ቁጠባ ሲሆን ሦስተኛው ደግሞ የጊዜ ቁጠባ ነው፡፡

ሰዎች ለነገ ሕይወታቸው ዋስትና ሊኖራቸው የሚችለው በጊዜ፣ በገንዘብና በንብረት አጠቃቀም አግባብ ያለው አሠራር ከተከተሉ ብቻ ነው፡፡ ሥራን በተወሰነለት ጊዜና ወቅት ማከናወን፣ በእቅድ መመራት ለእድገት ወሳኝ የሆኑ ነገሮች ናቸው፡፡ ለምሳሌ ተማሪዎች ጥሩ ውጤት ለማምጣት፣ ገበሬዎች ውጤታማ ሆነው ረሀብን የሚዋጉት ጊዜያቸውንና ወቅቱን በአግባቡ ተጠቅመው ከሠሩ መሆኑ መታወቅ ይኖርበታል፡፡ በዚህ መልኩ የሚደረግ ቁጠባ ብዙ ዓይነት ውጤቶች አሉት፡፡ ለምሳሌ በአጭር ጊዜ ውስጥ ኑሮን ማሻሻል ይቻላል፡፡ ከዚህም አልፎ ለትውልድ የሚተላለፍ ሀብት ማፍራት ይቻላል፡፡

ለመጪው ትውልድ ማሰብና የኑሮ ዋስትና ማቆየት የሰዎች አጠቃላይ ኃላፊነት ነው፡፡ ስለሆነም ከግለሰብ አንስቶ የሀገር ህልውና የሚረጋገጠው በቁጠባና በእቅድ ላይ የተመሰረተ የአኗኗር ዘዴ ካለ ብቻ ነው፡፡

በኢትዮጵያ ብዙ ሰዎችን ለድህነት የሚዳርጉ ኋላቀር ልማዶች በርካታ ናቸው፡፡ የእነዚህ ልማዶች አጠቃላይ መገለጫ ብኩንነት ነው፡፡ ያለእቅድ መኖር፣ ድግስ ማብዛት፣ ጥሪት አላግባብ በጊዜያዊ ፍጆታ መጨረስ ከብኩንነት መገለጫዎች መካከል ጥቂቶቹ ናቸው፡፡ ስለዚህ ሰዎች ከወጣትነት እድሜያቸው ጀምሮ የሚያገኙትን ገቢ በአግባቡ መጠቀም፣ ለመጪ ሕይወታቸውም እያሰቡ መኖርን መልመድ ይኖርባቸዋል፡፡

© MoE, FDRE Ethiopia Not to be republished

የምዕራፉ ቁልፍ ቃላት

አራጣ፣	ትርፍ፣ ወለድ፣ የወለድ ገንዘብ፡፡
ስስት፣	ንፍገት፣ እያለ የለም ማለት፡፡
የከበሩ ድንጋዮች፣	ውድ የሆኑና በቀላሉ የማይገኙ፡፡ እንደ አልማዝና ልዩ ልዩ ማእድናት የመሳሰሉ፡፡
ፍጆታ፣	ጥቅም ላይ የሚውል፣ ለምግብ፣ ለልብስ፣ ለመሳሰሉት፡፡
ንዋይ፣	ገንዘብ፡፡
ግብአት፣	አንድን ነገር ለመሥራት የሚያስፈልጉ ወይም የሚጠቅሙ መገልገያዎች፡፡
አረጋውያን፣	በእድሜ የገፉ፣ ረጅም እድሜ ያሳለፉ ሰዎች፣ ጡረተኞች፡፡
ከእጅ ወደአፍ፣	ዝቅተኛ የኑሮ ደረጃ፣ ያገኙትን ለእለት ምግብ ብቻ ማዋል፡፡

© MoE, FDR Ethiopia Not to be republished

የምዕራፉ የክለሳ ጥያቄዎች

ቀጥሎ የቀረቡትን የክለሳ ጥያቄዎች በደብተራችሁ ላይ ገልብጣችሁ ሥሩ::

I. የሚከተሉት ዓረፍት ነገሮች ትክክል ከሆኑ «እውነት» ስህተት ከሆኑ «ሀሰት» በማለት መልሱ::

1. መቆጠብ ማለት አሁን ከሚያስፈልገን በመቀነስ ማስቀመጥ ማለት ነው::
2. የሕዝብንና የመንግሥት ንብረት በአግባቡ መጠቀም የቁጠባ አካል ነው::
3. ስስትና ቁጠባ የአንድ ሳንቲም ሁለት ገጽታዎች ናቸው::
4. በአጭር ጊዜ የሚታይ ቁጠባ በረጅም ጊዜ ለሚታየው ቁጠባ መሠረት ነው::
5. የተፈጥሮ ሀብት ካለ ድህነት የለም::

II. በ "ለ" ሥር የተዘረዘሩትን በ "ሀ" ሥር ካሉት ሥር አዛምዱ::

ሀ	ለ
1. በጊዜ ሂደት የሚታይ፣	ሀ. በአይነት የሚደረግ ቁጠባ።
2. ወጪና ገቢን ማስላት፣	ለ. ወፍጮ ቤት።
3. የጊዜ ሰሌዳ፣	ሐ. የስራ መመሪያ።
4. የጎተራ እህል ክምችት፣	መ. የገንዘብ አጠቃቀምን ማወቅ።
5. ባንክ ቤት፣	ሠ. የገንዘብ መቆጠቢያ።
	ረ. የረጅም ጊዜ ዕቅድ።
	ሰ. የገቢ ምንጭ።

III. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ የሆነውን መልስ ምረጡ::

1. ከሚከተሉት ውስጥ የዓይነት ቁጠባ ያልሆነው የቱ ነው?
   ሀ. መኪና፣ ለ. እንቁ፣ ሐ. እንስት፣ መ. እውቀት::
2. ጊዜ ወርቅ ነው ማለት ምን ማለት ነው?
   ሀ. ጊዜ እንደወርቅ በገንዘብ ይመነዘራል ማለት ነው፣
   ለ. ጊዜ ከሌሎች ሰዎች ልንበደረው የምንችለው ነው ማለት ነው፣
   ሐ. ጊዜ ብልጭልጭ ነው ማለት ነው፣
   መ. መልሱ አልተሰጠም::
3. ስስት ከቁጠባ የሚለየው፣
   ሀ. ራስን በመጉዳት መርህ ላይ ስለሚመሠረት፣
   ለ. ከመጠን ያለፈ ራስ ወዳድነት ስለሚንጸባረቅበት፣
   ሐ. አዘውትሮ መሥራትን ስለማያነቃቃ፣
   መ. ሁሉም መልሶች ናቸው::

© MoE FDR Ethiopia Not to be republished

4. ገንዘብ በእጅ ከማስቀመጥ የተሻለና አስተማማኝ የማስቀመጫ ዘዴ፣
   ሀ. በባንክ ማስቀመጥ፣
   ለ. የመድህን ዋስትና መግባት፣
   ሐ. በቋሚ ንብረት ላይ ማዋል፣
   መ. ሁሉም መልስ ይሆናሉ::

IV. የሚከተሉትን ባዶ ቦታዎች በትክክለኛ ቃል ወይም ሀረግ ሙሉ::

1. በኑሮ ውስጥ የሚከናወኑ ተግባራትን በቅደም ተከተል አዘጋጅቶ መሥራት __________________ ይባላል::
2. ሰዎች የሚቆጥቡባቸው ሁለት መሠረታውያን ምክንያቶች__________________ እና __________________ ናቸው::

V. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ባጭሩ መልሱ::

1. ገንዘብን ከማስቀመጥ ይልቅ ሥራ ላይ ማዋል ትርፋማነትንና ቆጣቢነትን ሊያሳይ የሚችልበትን መንገድ አሰረዱ::
2. የቁጠባ ዓይነቶችን በምሳሌ እያቀረባችሁ ዘርዝሩ::

© MoE, FDRE Ethiopia Not to be republished